

Humor jueu?

Hi ha un sentit de l'humor intrínsecament jueu? Sí, encara que amb fortes marques diferencials: origen, condició i cultura. El Mediterrani ofereix un especial sentit de l'humor: escatològic en unes zones, subtil i intel·ligent en altres.

El sentit de l'humor jueu sedueix amb la seua tendència pel vessant tràgic; més amic de somriure que de fer-se notar per les riallades. En un hotel que tenia per claus targetes magnètiques s'allotjava un grup de supervivents d'un camp d'extermini nazi que tenien tatuat als braços un nombre, honrós i odiós. Com que una d'aquestes persones —una dona encara jove— havia oblidat el nombre de la targeta, va demanar una nova clau en la consergeria, en hebreu, és clar. El conserge, confús, li va preguntar pel nombre... Nombre! Ella, per inèrcia li va mostrar el tatuatge. L'home va quedar petrificat i ella va esclafir a riure. Reia i plorava per allò que el nombre per ell mateix significava. Aquella dona devia ser menuda quan va ser tatuada. Eren aquelles riallades d'alegria? Rialles sorolloses i humides que feien olor d'inseguretat i de por. Humor directe i feridor, humor jueu. Davant la pena... l'empara del bon humor. Contra el plor... la rebel·lió de la rialla. La catàstrofe s'accepta com una burla descarada i contínua de la lògica. Per tal d'intentar protegir-se del drama... el somriure càustic.

L'humor es vertebrava amb la intel·ligència... i aquesta, al seu torn, amb el record; quan la memòria personal o col·lectiva es dol i alhora vol riure... apareix una trista ganyota.

L'esperpent va ser un gènere literari, però centenars d'anys abans, com una manera de sentir o de patir la vida, l'havia fet seu el poble jueu. Broma còmplice i subtil que provoca un somriure d'admiració, crítica mordaç, real o innecessària que avisa abans de reprovar, que adverteix somrient per no voler plorar. "Tres jueus reunits?, quatre opinions! Tres milions de jueus a Israel?, tres milions de presidents!" L'humor jueu és fresc i ràpid, inquisitiu de vegades, fatalista gairebé sempre. L'israelià és tan nacionalista que no assisteix a l'òpera, espera que les traduesquen a l'hebreu.

Humor jueu, tranquil o inquiet, amb diferents cares... però el mateix crit a l'ànima. Drama latent, somriure profund, amagat, mordaç i valent, còmplice sempre! però secret i tens la major part de les vegades. Sentit de l'humor jueu!, plor, rialla, eufòria, drama: cinisme i innocència davant la vida. No tots arriben a saber veure'l. S'assembla a un exquisit cafè sense gens de sucre, amb el primer glopet, el sabor ofèn de tan estrany... després no se sabrà apreciar si no se serveix en el seu estat més pur: l'amarg.

Coni Antolinos

Hi ha un sentit
de l'humor
intrínsecament jueu?
Amarg, sibil·lí, irònic,
intel·ligent,
mordaç...
L'humor jueu
ha seduït el món
amb l'enginy que
proporciona la tragèdia
històrica d'un
"poble elegit".

SALA L'HORTA

Us convida a l'espectacle

SPOT

ALBENA
TEATRE

Promoció per als lectors d'EL TEMPS

Una comèdia
de **Carlos Alberola**
i **Roberto García**

Presentant aquest anunci obtindràs dues entrades per a les funcions del divendres 10 i dissabte 11, a les 22.30 h, i diumenge 12 de maig a les 19 h. Cal telefonar al **963 759 643** abans del 9 de maig. Les entrades són limitades.
SALA L'HORTA, Sant Martí de Porres, 17 (antic Cases del Barquer). Casellar. l'Oliveiral (VALÈNCIA)